

Sygn. akt II PK 78/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 kwietnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący)

SSN Beata Gudowska

SSA Jolanta Hawryszko (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa J.W.

przeciwko Politechnice [...]

o przywrócenie do pracy,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 25 kwietnia 2017 r.,

skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego w [...]

z dnia 23 października 2015 r., sygn. akt VII Pa .../15,

**uchyła zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego
rozpoznania Sądowi Okręgowemu w [...], pozostawiając Sądowi
rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w M. wyrokiem z 26 maja 2015 r. po rozpoznaniu sprawy z powództwa J.W. przeciwko Politechnice [...] w [...] o przywrócenie do pracy oddalił powództwo oraz orzekł o kosztach procesu. Sąd Okręgowy w [...] VII Wydział Pracy

i Ubezpieczeń Społecznych po rozpoznaniu apelacji powoda wyrokiem z 23 października 2015 r. oddalił apelację.

Sądy obydwu instancji ustaliły, że J. W. zatrudniony został w pozwanej Politechnice [...] w [...] od 1 grudnia 1995 r. na stanowisku asystenta naukowo-dydaktycznego w pełnym wymiarze czasu pracy na czas nieokreślony. Od 1 listopada 2004 r. zatrudniony został na stanowisku adiunkta. Na posiedzeniu Rady Wydziału Zarządzania i Ekonomii Politechniki [...] podjęta została uchwała w sprawie zaopiniowania rozwiązania stosunku pracy z powodem. Pozwany w dacie 26 stycznia 2015 r. złożył powodowi pisemne oświadczenie o rozwiązaniu stosunku pracy z zachowaniem trzymiesięcznego okresu wypowiedzenia od lipca 2015 r. z powodu wyczerpania okresu zatrudnienia na stanowisku adiunkta.

Statut pozwanej uczelni - § 58 ust. 1 - w brzmieniu obowiązującym do 18 stycznia 2012 r. stanowił, że zatrudnienie na stanowisku adiunkta osoby, która nie ma stopnia naukowego doktora habilitowanego, nie powinno przekraczać 9 lat. Na wniosek dziekana, zaopiniowany przez bezpośredniego przełożonego i radę wydziału, po uzyskaniu pozytywnej oceny, decyzją rektora zatrudnienie może być przedłużone najwyżej trzykrotnie: pierwsze - na 4 lata, drugie - na 2 lata, trzecie - na 2 lata, jeżeli stan zaawansowania rozprawy habilitacyjnej rokuje uzyskanie w tym czasie stopnia doktora habilitowanego.

Statut uczelni - § 44 ust. 1 - w brzmieniu obowiązującym od 18 stycznia 2012 r. wskazuje, że zatrudnienie na stanowisku adiunkta osoby, która nie ma stopnia naukowego doktora habilitowanego, następuje na okres nieprzekraczający sześciu lat. Zatrudnienie na tym stanowisku można przedłużyć do ośmiu lat, jeśli dorobek naukowy rokuje uzyskanie w tym okresie stopnia naukowego doktora habilitowanego. Jednocześnie w przepisach przejściowych - § 92 ust. 2 - wskazano, że osobom nieposiadającym stopnia doktora habilitowanego, zatrudnionym przed 1 października 2011 r. na stanowisku adiunkta, na wniosek dziekana, zaopiniowany przez bezpośredniego przełożonego i radę wydziału, po uzyskaniu pozytywnej oceny, decyzją rektora wydaną do 30 września 2013 r. można przedłużyć zatrudnienie na tym stanowisku, przy czym łączny okres zatrudnienia na tym stanowisku wraz z przedłużeniem, nie może przekroczyć 15 lat. W stosunku do powoda nie została wydana decyzja rektora o przedłużeniu

zatrudnienia na stanowisku adiunkta.

Sądy wskazały, że zgodnie z art. 125 prawa o szkolnictwie wyższym stosunek pracy z mianowanym nauczycielem akademickim może być rozwiązany również z innych ważnych przyczyn, po uzyskaniu opinii organu kolegiального wskazanego w statucie uczelni. Sąd I instancji przywołał stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy w wyroku z 1 marca 2011 r. (III PK 46/10, OSNP 2012 nr 9-10, poz. 114), zgodnie z którym czas trwania stosunku pracy adiunkta jest określony dwojako: wynika z nominacji na czas nieokreślony, ale jednocześnie przewidziany jest w ustawie i statucie uczelni właściwy czas jego trwania. Jako że nominacja była na czas nieokreślony, to nie wygasa z upływem przewidzianego okresu zatrudnienia. Upływ tego okresu może natomiast z reguły stanowić ważną przyczynę uzasadniającą wypowiedzenie stosunku pracy na podstawie art. 125 Prawa o szkolnictwie wyższym. Jest to więc stosunek pracy o charakterze mieszanym. Powstaje wprawdzie na czas nieokreślony, ale ma silne elementy stosunku pracy na czas określony, a także na czas wykonywania określonej pracy, czyli uzyskania stopnia naukowego doktora habilitowanego. Osiągnięcie tego stopnia w trakcie przewidzianego okresu zatrudnienia na stanowisku adiunkta powoduje ustanie stosowania przepisów limitujących okres zatrudnienia na tym stanowisku - art. 120 Prawa o szkolnictwie wyższym. Pogląd, że nieuzyskanie stopnia naukowego w wyznaczonym terminie może stanowić podstawę zastosowania dyspozycji art. 125 Prawa o szkolnictwie wyższym wyrażony został również przez W. Sanetrę - Prawo o szkolnictwie wyższym. Komentarz (red. W. Sanetra, WKP 2013).

Sądy obu instancji dokonały wykładani systemowej i uznały, że art. 125 Prawa o szkolnictwie wyższym w powiązaniu z art. 120 tej ustawy, zwłaszcza w brzmieniu obowiązującym od 1 października 2013 r. prowadzi do wniosku, że nieuzyskanie stopnia naukowego w określonym czasie może stanowić inną przyczynę rozwiązania stosunku pracy. Na gruncie obecnego stanu prawnego ustawodawca bowiem jednoznacznie określił ramy czasowe zatrudnienia osoby nieposiadającej stopnia naukowego doktora na stanowisku asystenta oraz osoby nieposiadającej stopnia doktora habilitowanego na stanowisku adiunkta. Wewnętrznie sprzeczne byłoby więc ustanawianie z jednej strony cezurę czasowej

zatrudnienia, z drugiej uniemożliwienie rozwiązania stosunku pracy w przypadku nieuzyskania wyższego stopnia naukowego w terminie przewidzianym w ustawie. Sąd Rejonowy, określając okres, w którym powód winien uzyskać stopień naukowy doktora habilitowanego rozważył, że w dacie nawiązania stosunku pracy z powodem na stanowisku adiunkta, kwestia ta regulowana była przez Statut pozwanej uczelni, zgodnie z art. 120 Prawa o szkolnictwie wyższym w brzmieniu obowiązującym do 30 września 2013 r. Od 1 października 2013 r. okres zatrudnienia na stanowisku adiunkta osoby nieposiadającej stopnia doktora habilitowanego nie może przekraczać 8 lat. Przepisy ustawy z 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 84, poz. 455) nie zawierały przepisów przejściowych, wskazując jedynie, że wejście w życie przepisu nowelizującego przepis art. 120 Prawa o szkolnictwie wyższym nastąpi od 1 października 2013 r. Zatem obowiązywało prawie dwuletnie *vacatio legis*. Rozważając, czy do stosunków pracy nawiązanych przed 1 października 2013 r. należy stosować przepisy obowiązujące przed 1 października 2013 r., czy też uznać, że dopiero od 1 października 2013 r. rozpoczyna bieg 8-letni termin, o którym mowa w tym przepisie, Sądy stwierdziły, że nie można 8-letnich okresów liczyć od nowa od daty nowelizacji z 1 października 2013 r. Nie można takiej interpretacji wywodzić z braku przepisów przejściowych. W doktrynie prezentowane są poglądy, iż po wejściu w życie nowelizacji art. 120 liczenie na nowo okresów zatrudnienia na stanowisku asystenta lub adiunkta nauczycieli nieposiadających stopnia doktora lub doktora habilitowanego nie jest założeniem słusznym i powinny mieć nadal zastosowanie zasady określone w statucie wyższej uczelni, obowiązujące w dniu nawiązania tego stosunku pracy, dotyczące maksymalnego okresu zatrudnienia asystenta bez stopnia naukowego doktora, a także adiunkta bez stopnia naukowego doktora habilitowanego. To samo dotyczy postanowień statutowych określających możliwość przedłużenia, skrócenia lub zawieszenia tych okresów (por. Katarzyna Leszczyńska, Skutki nieuzyskania stopnia naukowego określonym terminie przez nauczyciela akademickiego, PiZS 2012 nr 10, s. 9-15). W ocenie Sądów obu instancji wykładnia funkcjonalna prowadzić musi do wniosku, iż nie było celem ustawodawcy przedłużenie o

dodatkowe 8 lat okresu uzyskania stopnia doktora habilitowanego przez osoby zatrudnione na stanowisku adiunkta, które do tej pory stopnia takiego nie uzyskały. Co więcej, jeśli by przyjąć zasadę bezpośredniego stosowania przepisu art. 120 Prawa o szkolnictwie wyższym do stosunków pracy nawiązanych przed jego wejściem w życie, wówczas pracodawca miałby prawo rozwiązać z powodem stosunek pracy po 8 latach od jego nawiązania na stanowisku adiunkta. Wykładnia zaprezentowana przez powoda, nie znajduje wprost oparcia w przepisach ustawy z 18 marca 2011 r. Przepisy tej ustawy nie wskazują bowiem, że okresy 8-letnie należy liczyć poczynając od wejścia w życie przepisu art. 120 Prawa o szkolnictwie wyższym w znowelizowanym brzmieniu. W takiej sytuacji możliwe jest bądź bezpośrednio stosowanie tego przepisu do stosunków pracy powstałych przed jego wejściem w życie, co skutkowałoby możliwością rozwiązania z powodem stosunku pracy od 1 października 2013 r., lub też stosowanie tego przepisu do stosunków pracy nawiązanych od 1 października 2013 r. Brak wyraźnego przepisu nakazującego liczenie od 1 października 2013 r. okresu ośmioletniego w przypadku stosunków pracy nawiązanych w okresie wcześniejszym, w powiązaniu z wykładnią celowościową i aksjologicznymi założeniami nowelizacji przepisów Prawa o szkolnictwie wyższym, nakazuje przyjąć, iż do stosunków pracy nauczycieli akademickich nawiązanych przed ww. datą należy stosować przepisy dotychczasowe. Na skutek nowelizacji, okresy zatrudnienia na stanowisku adiunkta nie są liczone od 1 października 2013 r. od nowa. Oznacza to, że 9-letni okres zatrudnienia powoda na stanowisku adiunkta upływał 1 listopada 2013 r.; powód był zatrudniony prawie dwa lata dłużej. Jednocześnie nie nastąpiło przedłużenie okresu zatrudnienia powoda w trybie przewidzianym przepisami Statutu. Zatem na podstawie art. 125 w zw. z art. 120 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym prawidłowo wypowiedziano powodowi stosunek pracy.

Sąd Okręgowy nadto rozważył, że zaliczenie okresu zatrudnienia na stanowisku asystenta osoby nieposiadającej stopnia naukowego poprzedzającego wejście w życie znowelizowanego art. 120 prawa o szkolnictwie wyższym do wymaganego przez tą normę maksymalnego 8 letniego okresu takiego zatrudniania wymagałoby wyraźnego postanowienia z uwagi na treść art. 3 k.c. Ustawodawca nie zdecydował się ostatecznie na takie rozwiązanie o czym świadczy dobitnie

art. 23 ustawy z 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw w porównaniu do brzmienia tego przepisu jaki zawarty był w projekcie omawianego aktu prawnego. Przepis ten stanowi w ust. 1, że osoba zatrudniona przed dniem wejścia w życie ustawy na podstawie mianowania albo umowy o pracę na czas nieokreślony pozostaje zatrudniona w tej samej formie stosunku pracy, zaś w ust. 2, że osoba zatrudniona przed dniem wejścia w życie ustawy na podstawie mianowania albo umowy o pracę na czas określony pozostaje zatrudniona na dotychczasowym stanowisku do czasu upływu okresu zatrudnienia wskazanego w akcie mianowania albo w umowie o pracę. Treść projektowanej normy (druk sejmowy nr 3391, VI Kadencja Sejmu) stanowił w ust. 1, że okres zatrudnienia przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy na stanowisku asystenta osoby nieposiadającej stopnia naukowego doktora oraz okres zatrudnienia na stanowisku adiunkta osoby nieposiadającej stopnia naukowego doktora habilitowanego zalicza się do okresu zatrudnienia, o którym mowa w art. 120 ustawy o której mowa w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą; zaś w ust. 2, że w przypadku gdyby okres zatrudnienia był dłuższy niż okres, o którym mowa w art. 120 ustawy, której mowa w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, osoby, o których mowa w ust. 1, mogą być zatrudnione na dotychczasowych stanowiskach nie dłużej niż przez dwa lata od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy. W tym stanie rzeczy zastosowanie nowych przepisów do stanów prawnych, które powstały przed zmianą prawa prowadziłoby do naruszenia zasady ochrony praw nabytych. Również brak przepisów przejściowych nie może prowadzić do wniosku, iż ustawowo określony w art. 120 Prawa o szkolnictwie wyższym maksymalny 8 letni termin dla uzyskania stopnia naukowego należy zastosować do stosunków prawnych powstałych pod rządami uprzednio obowiązujących przepisów i liczyć od nowa. Przeczy temu przede wszystkim dwuletnie *vacatio legis* przepisu, które stanowi okres na podjęcie działań dostosowawczych. Nadto omawiana norma wskazała restryktywnie maksymalny, dopuszczalny okres zatrudnienia na stanowisku adiunkta osoby nie posiadającej odpowiednio stopnia naukowego. Skoro zatrudnienie na stanowisku asystenta ma mieć ściśle określony czasowy charakter, to niewątpliwym celem tej regulacji było

przyspieszenie postępu w pracy naukowej oraz rozwoju kadry akademickiej czyli wzmocnienie tzw. zasady rotacji. Wykładnia norm prawa nie może prowadzić do wyników nieracjonalnych. Sposób wykładni wskazany przez powoda prowadzi do wniosku, iż osoba, która w dacie zmiany przepisów (1 października 2013 r.) legitymowałaby się maksymalnym, dopuszczalnym przez dotychczasowe unormowania okresem zatrudnienia na stanowisku adiunkta, uzyskałaby prawo do zatrudnienia na tym stanowisku przez kolejne 8 lat, inaczej niż osoba nowozatrudniona. Wykładania taka nie jest do pogodzenia z zasadą racjonalnego ustawodawcy i przywołanym wyżej celem ustawy.

Sąd Okręgowy podkreślił, że powód bezspornie nie uzyskał przedłużenia, z uwagi na brak wniosku Dziekana, pozytywnej opinii bezpośredniego przełożonego i wreszcie Rady Wydziału. Wbrew wywodom skarżącego, wykładnia gramatyczna zapisów statutu prowadzi do wniosku, iż uzyskanie kolejnych przedłużeń okresu zatrudnienia nie jest obligatoryjne i wymaga przeprowadzenia (z pozytywnym skutkiem) swego rodzaju procesu. Powód niewątpliwie w zakreślonym terminie 9 lat nie uzyskał tytułu naukowego, nie otworzył również przewodu habilitacyjnego. W ocenie jego pracy dokonanej za lata 2009-2012 bezpośredni przełożony nie rekomendował przedłużenia okresu zatrudnienia. Podobne stanowisko zajął Dziekan Wydziału Zarządzania i Ekonomii. Uczelniana Komisja Oceny Nauczycieli Akademickich Politechniki [...] podtrzymała ocenę Wydziałowej Komisji Oceniającej. Powyższe wskazuje, że w związku z rozwiązaniem łączącego strony stosunku pracy nie doszło do naruszenia wobec powoda przepisów o równości zatrudnienia, jak i zasad współżycia społecznego.

Sąd Okręgowy wskazał, że przepis art. 125 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym określa przyczyny wypowiedzenia oraz tryb jego dokonania. W tym zakresie nie mają zastosowania przepisy kodeksu pracy dotyczące wypowiedzania umowy o pracę. Rozstrzygnięcie w sprawie ewentualnego naruszenia art. 125 ustawy musi więc uwzględniać ocenę przyczyny wypowiedzenia i zachowania trybu. Jest oczywiste, że zarówno naruszenie trybu, jak i wypowiedzenie z przyczyny, która nie jest „inną ważną przyczyną” w rozumieniu art. 125 ustawy umożliwia dochodzenie roszczeń określonych w art. 45 § 1 k.p. Powód nie zarzucał naruszenia trybu przy zwolnieniu go z pracy, nie twierdził również by wyczerpanie

okresu zatrudnienia na stanowisku adiunkta nie było ważną przyczyną rozwiązania stosunku pracy. Skarżący kontestował jednak zachowanie pracodawcy, w tym znaczeniu, że bezskuteczny upływ terminu na pozyskanie stopnia naukowego był od niego niezależny, a wiązał się z nagannymi działaniami ze strony pozwanego.

Skarga kasacyjna została wywiedziona w imieniu powoda na podstawie naruszenia prawa materialnego, art. 125 w związku z art. 120 ust. 1 ustawy z 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. z 2012 r., poz. 572 ze zm.) przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że skarżący - nauczyciel akademicki zatrudniony na podstawie mianowania - przekroczył dopuszczalny okres zatrudnienia na stanowisku adiunkta. Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, gdyż istnieje potrzeba wykładni przepisów wywołujących poważne wątpliwości oraz rozbieżności w orzecznictwie sądów pogłębiane przez konfrontacyjne tezy formułowane w doktrynie przedmiotu. Sądy w znacznej liczbie rozpatrywanych spraw wyliczają okres na uzyskanie stopnia doktora lub doktora habilitowanego wedle przepisów obowiązujących przed wejściem w życie noweli (art. 120 ustawy z 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw). Z drugiej jednak strony można spotkać się ze stanowiskiem liczenia tych okresów od dnia nowelizacji od początku. Istotnym jest także rozważanie dopuszczalności rozwiązania za wypowiedzeniem stosunku pracy na podstawie mianowania na czas nie określony, po upływie okresu krótszego od maksymalnego wprowadzonego przez statut uczelni wyższej (jako realizacji art. 88 ustawy z 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym zmienionego później przez art. 120 ustawy z 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym), na podstawie oświadczenia woli pracodawcy, jak i niezależnie od uzyskanej oceny okresowej. Najpierw art. 93 do art. 95 ustawy z 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym zmienione później przez art. 123 do art. 128 ustawy z 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym wiązały i wiążą zaistnienie istotnej przyczyny w postaci jednej, dwóch kolejnych negatywnych ocenach okresowych danego nauczyciela akademickiego.

Skarżący wniósł o uchylenie i zmianę zaskarżonego wyroku Sądu

Okręgowego w [...] przez uwzględnienie zwyczajnego środka zaskarżenia strony skarżącej w całości przez uznanie za bezskuteczne rozwiązania za wypowiedzeniem stosunku pracy na podstawie mianowania łączącego strony, ewentualnie uchylenie przedmiotowego wyroku Sądu Okręgowego w [...] i przekazanie sprawy Sądowi II instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje.

Skarga kasacyjna jest usprawiedliwiona. Skarga została oparta na naruszeniu przepisów prawa art. 125 w związku z art. 120 ust. 1 ustawy z 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. z 2012 r., poz. 572 ze zm.) polegającym na nieprawidłowej interpretacji wskazanych przepisów. Należy przypomnieć, że art. 120 wprowadzony w życie ustawą z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym, który kwestię okresu zatrudnienia na stanowisku adiunkta osoby nieposiadającej stopnia naukowego doktora habilitowanego, a także warunki skracania i przedłużania oraz zawieszania tych okresów pozostawił w gestii statutu uczelni. Statut pozwanej uczelni, w brzmieniu obowiązującym do 18 stycznia 2012 r. stanowił, że zatrudnienie na stanowisku adiunkta osoby, która nie ma stopnia naukowego doktora habilitowanego, nie powinno przekraczać 9 lat, jednak mógł być przedłużony najwyżej trzykrotnie: pierwsze przedłużenie - na okres czterech lat, drugie przedłużenie - na okres dwóch lat, trzecie przedłużenie - na dwa lata, jeżeli stan zaawansowania rozprawy habilitacyjnej rokuje uzyskanie w tym czasie stopnia doktora habilitowanego (§ 58 ust. 1). Statut uczelni w brzmieniu obowiązującym od 18 stycznia 2012 r. stanowi, że zatrudnienie na stanowisku adiunkta osoby, która nie ma stopnia naukowego doktora habilitowanego, następuje na okres nieprzekraczający sześciu lat. Zatrudnienie na tym stanowisku można przedłużyć do ośmiu lat, jeśli dorobek naukowy rokuje uzyskanie w tym okresie stopnia naukowego doktora habilitowanego § (44 ust. 1). Jednocześnie w przepisach przejściowych wskazano, że osobom nieposiadającym stopnia doktora habilitowanego, zatrudnionym przed datą 1 października 2011 r. na stanowisku adiunkta, na wniosek dziekana, zaopiniowany przez bezpośredniego przełożonego i radę wydziału, po uzyskaniu pozytywnej oceny, decyzją rektora wydaną do 30

września 2013 r. można przedłużyć zatrudnienie na tym stanowisku, przy czym łączny okres zatrudnienia na tym stanowisku, wraz z przedłużeniem, nie może przekroczyć 15 lat. Okres zatrudnienia na stanowisku adiunkta do 30 września 2013 r. mógł generalnie wynosić 9 lat, z możliwością jego przedłużenia na zasadach określonych w przepisach statutu pozwanej uczelni.

Nowelizacja art. 120 Prawa o szkolnictwie wyższym została dokonana ustawą z 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw. Stosownie do treści tego przepisu, w brzmieniu obowiązującym od 1 października 2013 r., okres zatrudnienia na stanowisku asystenta osoby nieposiadającej stopnia naukowego doktora oraz okres zatrudnienia na stanowisku adiunkta osoby nieposiadającej stopnia naukowego doktora habilitowanego, a także warunki skracania i przedłużania oraz zawieszania tych okresów określa statut, z tym że zatrudnianie na każdym z tych stanowisk osoby nieposiadającej stopnia naukowego doktora lub doktora habilitowanego nie może trwać dłużej niż osiem lat.

Ustawodawca nowelizując 1 października 2013 r. treść art. 120 Prawa o szkolnictwie wyższym, nie określił od kiedy należy liczyć ośmioletni staż pracy nauczyciela akademickiego zatrudnionego na stanowisku asystenta bądź adiunkta w przypadku osób zatrudnionych na tych stanowiskach przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej i nieposiadających wymaganego na tym stanowisku stopnia naukowego. Także przepisy nowelizacyjne z 18 marca 2011 r. ustanawiając maksymalny ośmioletni okres zatrudnienia na stanowisku asystenta lub adiunkta dla osób nieposiadających wymaganego na tym stanowisku stopnia naukowego nie zawierały przepisów przejściowych. Ustawodawca nie zdecydował się na wprowadzenie regulacji zawartej w projekcie rządowym jako art. 23 przepisów nowelizacyjnych, zgodnie z którym okres zatrudnienia przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy na stanowisku asystenta osoby nieposiadającej stopnia naukowego doktora oraz okres zatrudnienia na stanowisku adiunkta osoby nieposiadającej stopnia naukowego doktora habilitowanego zalicza się do okresu, o którym mowa w art. 120 Prawa o szkolnictwie wyższym w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą. W przypadku, gdyby okres zatrudnienia był dłuższy niż ten, o

którym mowa w art. 120 ustawy w brzmieniu nadanym ustawą nowelizującą, osoby, o jakich mowa w tym przepisie, mogą być zatrudnione na dotychczasowych stanowiskach nie dłużej niż dwa lata od dnia wejścia w życie ustawy. Ostatecznie treść art. 23 nowelizacji z 18 marca 2011 r. stanowi, że osoba zatrudniona przed dniem wejścia w życie ustawy na podstawie mianowania albo umowy o pracę na czas nieokreślony pozostaje zatrudniona w tej samej formie stosunku pracy (ust. 1) oraz, że osoba zatrudniona przed dniem wejścia w życie ustawy na podstawie mianowania albo umowy o pracę na czas określony pozostaje zatrudniona na dotychczasowym stanowisku do czasu upływu okresu zatrudnienia wskazanego w akcie mianowania albo w umowie o pracę (ust. 2). Przepisy nowelizacji nadto przewidują dwuletnie *vacatio legis* art. 120 Prawa o szkolnictwie wyższym. Jednocześnie Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego w piśmie z 23 stycznia listopada 2012 r., będącym odpowiedzią na pismo European Trade Union Committee for Education z 21 listopada 2011 r. zaprezentowało stanowisko, że okresy zatrudnienia nauczycieli akademickich na stanowisku asystenta oraz adiunkta przed 1 października 2013 r. nie zostają wliczone do określonego art. 120 Prawa o szkolnictwie wyższym ośmioletniego okresu zatrudnienia. Przepis art. 120 w znowelizowanej postaci wchodzi w życie 1 października 2013 r., zatem ośmioletni okres liczy się od momentu wejścia w życie przepisu (por. odpowiedź Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego na interpelację nr 2015, www.sejm.gov.pl). Identyczne stanowisko zostało wyrażone w piśmie z 19 stycznia 2012 r. skierowanym do Prezesa Rady Szkolnictwa Wyższego i Nauki ZNP (MNiSW - DNS - WRK - 619 - 21149 -1/ZM/12).

Sąd Najwyższy odnotowuje, że wskazane przepisy w istocie budziły wiele wątpliwości, a ich interpretacja prowadziła do rozbieżności orzeczniczych. Zaskarżone orzeczenie zapadło w październiku 2015 r. Aktualnie orzecznictwo Sądu Najwyższego w odniesieniu do przedstawianego zagadnienia, co do zasady wypracowało jednolite stanowisko prawne. Sąd Najwyższy w wyroku z 12 stycznia 2016 r., II PK 195/15 uznał, po pierwsze, zasada nieretroakcji wyrażona w art. 3 k.c. oznacza, że nowego prawa nie stosuje się do oceny zdarzeń prawnych i ich skutków, jeżeli miały miejsce i skończyły się przed jego wejściem w życie. Wyjątek od tej zasady musi wynikać z brzmienia nowego prawa, lub - jak stanowi art. 3 k.c. -

jego celu; przepis art. 3 k.c. ma zastosowanie w sprawach z zakresu prawa pracy. Po drugie, stosownie do treści art. 120 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. z 2015 r., poz. 572 ze zm.) w brzmieniu obowiązującym od 1 października 2013 r., ośmioletni okres zatrudnienia na stanowisku adiunkta osoby niemającej stopnia naukowego doktora habilitowanego nie powinien uwzględniać okresów zatrudnienia przypadających przed 1 października 2013 r.

Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wskazanego orzeczenia wyjaśnił, że w sprawach z zakresu prawa pracy obowiązuje zasada nieretroakcji wyrażona w art. 3 k.c. Wyjątek od tej zasady musi wynikać z brzmienia nowego prawa lub jego celu. Sąd Najwyższy wskazał, że także w doktrynie prawa pracy prezentowane są jednolite poglądy w tej kwestii. Twierdzi się mianowicie, że od 1 października 2013 r. okresy zatrudnienia unormowane w art. 120 ustawy powinny być liczone na nowo, tj. nie powinno się uwzględniać tych okresów zatrudnienia na stanowisku asystenta lub adiunkta, które przypadają przed tą datą (W. Sanetra, w: Prawo o szkolnictwie wyższym, red. W. Sanetra, M. Wierzbowski, Warszawa 2013, s. 268). Uważa się także, iż nowelizacja art. 120 ustawy spowodowała, że liczenie okresów zatrudnienia w nim wymienionych rozpoczynało się dopiero od daty jego wejścia w życie, czyli od 1 października 2013 r., bowiem ustawa nowelizująca nie przewidywała zaliczalności okresów zatrudnienia przed tą datą (H. Izdebski. J. Zieliński: Komentarz do art. 120 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, LEX 2015). Z powołaniem się na art. 18 § 1 k.p. identycznie przyjmuje P. Nowik, w: M. Pyter, red. Prawo o szkolnictwie wyższym. Komentarz, Warszawa 2011, s. 266). Wydaje się, że takie stanowisko przyjmuje także K. Leszczyńska (Skutki nieuzyskania stopnia naukowego w określonym terminie przez nauczyciela akademickiego, PiZS 2012 nr 10, s. 9-15), choć ocenia ten stan rzeczy w sposób krytyczny. Stwierdza się także jednoznacznie, że od dnia 1 października 2013 r. osobom zatrudnionym na stanowisku adiunkta przed tym dniem przysługuje dodatkowo osiem lat na uzyskanie stopnia doktora habilitowanego (T. Kuczyński, w: Akademickie prawo pracy, red. K.W. Baran, Wolters Kluwer, Warszawa 2015, s. 100). Co jest istotnym spostrzeżeniem, Sąd Najwyższy wyjaśnił, że ustawa nowelizująca z 18 marca 2011 r. w art. 120 Prawa o szkolnictwie wyższym wprowadziła jedynie wymóg, aby ten analizowany okres zatrudnienia nie

przekraczał ośmiu lat. Dlatego też do 1 października 2013 r. w ramach posiadanej autonomii szkoły wyższe zobligowane były dostosować obowiązujące statuty do wymagań wprowadzonych w art. 120 Prawa o szkolnictwie wyższym.

Przedstawiony pogląd prawny Sąd Najwyższy powtórzył w wyroku z 10 stycznia 2017 r., II PK 342/15; stwierdził, wprost że po zmianie art. 120 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym okresy zatrudnienia w nim określone (8 lat) powinny być liczone od nowa. Skład Sądu Najwyższego rozpoznający niniejszą skargę kasacyjną podziela wskazany pogląd, jednocześnie akcentując kwestię doniosłej wagi uczelnianych statutów. Ustawodawca, bowiem z jednej strony poddaje wyłącznej kompetencji statutów zagadnienie ustalania okresu zatrudnienia na stanowisku asystenta osoby nieposiadającej stopnia naukowego doktora oraz okresu zatrudnienia na stanowisku adiunkta osoby nieposiadającej stopnia naukowego doktora habilitowanego, a także warunków skracania i przedłużania oraz zawieszania tych okresów, a z drugiej narzuca rygor w zakresie maksymalnego okresu zatrudniania na każdym z tych stanowisk osoby nieposiadającej stopnia naukowego doktora lub doktora habilitowanego, który nie może trwać dłużej niż osiem lat; przy tym nie zamieszcza regulacji przejściowych określających status zatrudnieniowy tych osób. Pozwala to na wniosek, w kontekście zasady nie retroakcji, że zanim zostanie uznana konsekwencja ustalania na nowo ośmioletniego okresu zatrudnienia tej kategorii osób, należy sprawdzić regulacje statutowe. W myśl regulacji art. 120 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, ich waga jest bowiem pierwszorzędna.

Przechodząc do sprawy, wymaga zaznaczenia, że Sądy obydwu instancji ustaliły, że wg stanu na datę 18 stycznia 2012 r. powoda obowiązywał, zgodnie z § 58 ust. 1 Statutu pozwanego, minimalny dziewięcioletni okres zatrudnienia na stanowisku adiunkta - Sąd Najwyższy jest związany tym ustaleniem w myśl art. 398¹³ § 2 k.p.c. Stosunek pracy powoda został zatem nawiązany pod rządami art. 88 ust. 2 ustawy z 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym i nie zakończył się przed dniem wejścia w życie art. 120 Prawa o szkolnictwie wyższym w brzmieniu nadanym ustawą nowelizującą z marca 2011 r. Z drugiej strony, pozwana Politechnika dostosowała Statut do treści zmienionego prawa; w § 44 ust. 1 Statutu przewiduje się zatrudnienie na stanowisku adiunkta osoby, która nie ma

stopnia naukowego doktora habilitowanego na okres nieprzekraczający sześciu lat. Statut zawierał dalsze regulacje przejściowe dla osób nieposiadających stopnia doktora habilitowanego zatrudnionych przed 1 października 2011 r. Taki stan faktyczny sprawy oznacza konieczność rozważenia, jak długo powinien trwać stosunek pracy po dacie nowelizacji, tj. 1 października 2013 r. zważywszy, że w art. 120 Prawa o szkolnictwie wyższym znajduje się odesłanie do ośmioletniego okres zatrudnienia, a jednocześnie pozwany zamieścił w statucie stosowne regulacje adoptujące zmienione ustawodawstwo. Uwzględniając powyższe, przy zaprezentowanej wykładni prawa, która stanowczo nie dopuszcza zastosowania przepisów dotychczasowych, tj. wg stanu prawnego obowiązującego do 1 października 2013 r. w zw. z § 58 ust. 1 Statutu, konieczne jest ponowne rozważenie treści aktu mianowania powoda, jak i zaktualizowanego statutu pozwanej uczelni w zakresie dopuszczalnego okresu zatrudnienia powoda na stanowisku adiunkta bez uzyskania stopnia doktora habilitowanego.

Z powyższych względów, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu, wraz z rozstrzygnięciem o kosztach procesu, a to w myśl art. 398²¹ k.p.c. w zw. z art. 108 § 2 k.p.c.